

FSEK m. 53 - 54 Çerçevesinde Mali Hakkını Devreden Kimsenin Tekeffül Borcu ve Sonuçları

The Warranty Liability of the Transferor of Economic Rights and Its Consequences Within the Framework of FSEK Art. 53-54

Ezgi Korkmaz Delipınar*

Öz:

Bu çalışma, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun ("FSEK") 53 ve 54. maddeleri kapsamında mali hakkını devreden kimsenin tekeffül borcunu, bu borcun hukuki niteliğini ve ihlalinin sonuçlarını incelemektedir. FSEK m. 53 hükmü, mali hakkı devreden hakın mevcudiyetini garanti etmesini mülga Borçlar Kanunu hükümlerine atıf yaparak düzenlemektedir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte bu atıfların, TBK m. 191 ve 193 hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değişiklik, tekeffül sorumluluğunun kapsamına menfi zararın yanı sıra kusur hâlinde müspet zararın da dâhil olup olmayacağı tartışmasını gündeme getirmiştir. FSEK m. 54 ise, devralanın iyi niyetli olması hâlinde dahi korunmayacağını öngörerek, fikrî mülkiyet hukukunu taşınır ve taşınmaz hukukunda benimsenen zilyetliğe ve tapuya güven ilkelerinden ayırmaktadır. Çalışmada, hakkın mevcut olmaması ile tasarruf yetkisinin bulunmaması hâlleri doktrinindeki görüşler ve Yargıtay içtihatları ışığında karşılaştırmalı olarak incelenmiş; ayrıca haksız fiil ve sebepsiz zenginleşme hükümlerinin uygulanabileceği durumlar ile tarafların sözleşme serbestisi çerçevesinde sorumsuzluk anlaşması yapabilme imkânı değerlendirilmiştir. Uygulamada ortaya çıkabilecek hukuki risklerin azaltılması amacıyla, sözleşme serbestisi sınırları içinde tekeffül borcunun kapsamının açık ve tereddüde yer vermeyecek şekilde belirlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mali hak, tekeffül borcu, alacağın temliki, iyiniyet, fikri mülkiyet hukuku.

* Av. Dr. İstanbul Barosu,
E-posta: delipinarezgi@gmail.com
Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-8177-9615>.

Abstract:

This study examines the warranty obligation of the transferor of an economic right under Articles 53 and 54 of the Turkish Law on Intellectual and Artistic Works No. 5846 ("Law No. 5846"), the legal nature of this obligation, and the legal consequences arising from its breach. Article 53 of the Law No. 5846 regulates the transferor's warranty as to the existence of the transferred right by referring to the provisions of the repealed Code of Obligations. Following the entry into force of the Turkish Code of Obligations No. 6098, these references must be interpreted in light of Articles 191 and 193 of the Turkish Code of Obligations. This legislative change has given rise to the question of whether the scope of the transferor's warranty liability extends beyond negative damages to include positive damages where the transferor is at fault. Article 54 of the Law No. 5846, on the other hand, provides that even a good-faith transferee is not protected, thereby distinguishing intellectual property law from the principles of protection based on possession and reliance on the land registry that prevail in movable and immovable property law. The study comparatively analyzes cases involving the non-existence of the transferred right and the absence of the transferor's authority to dispose of the right in light of scholarly opinions and the case law of the Court of Cassation. It also examines the circumstances in which the provisions governing tort liability and unjust enrichment may apply, as well as the parties' ability to conclude limitation or exclusion of liability agreements within the limits of contractual freedom. The study concludes that, in order to reduce potential legal risks in practice, the scope of the transferor's warranty obligation should be clearly defined within the boundaries of contractual freedom.

Keywords: Transfer of economic rights, warranty liability, guarantee responsibility, non-protection of good faith

Extended Summary:

Intellectual and artistic works give rise to both moral and economic rights. Unlike moral rights, which are inseparably connected to the author's personality, economic rights may be transferred or licensed under the Turkish Law on Intellectual and Artistic Works No. 5846 ("Law No. 5846"). Once transferred, an economic right becomes part of the transferee's patrimony. To safeguard such transactions, the legislature imposes a statutory warranty obligation on the transferor regarding the existence of the transferred right. This study examines the nature, scope, and consequences of this warranty obligation under Articles 53 and 54 of Law No. 5846, with emphasis on the impact of the Turkish Code of Obligations No. 6098 and the resulting doctrinal debates.

Article 53 of Law No. 5846 provides that the transferor of an economic right warrants the existence of the transferred right by reference to Articles 169 and 171 of the repealed Code of Obligations. Following the entry into force of the Turkish Code of Obligations No. 6098 ("TCO"), these provisions were repealed. Under Law No. 6101 on the Entry into Force and Implementation of the TCO, statutory references to repealed provisions are deemed to refer to their corresponding TCO provisions. Accordingly, Article 53 of Law No. 5846 must now be interpreted with Articles 191 and 193 of the TCO, which govern the assignor's warranty liability in the assignment of claims.

Under Article 191 of the TCO, where an assignment is made for consideration, the assignor warrants that the assigned claim exists at the time of assignment. Applied to economic rights, this warranty arises where the right never existed, has ceased to exist - for example, because the statutory term of protection has expired - or had previously been transferred to a third party before the contract. By contrast, in gratuitous transfers, the transferor is generally not liable for the existence of the right unless otherwise agreed.

The incorporation of the TCO provisions into intellectual property law has generated doctrinal debate concerning the scope of the transferor's liability. Under the repealed Code of Obligations, warranty liability was limited to negative damages, including reimbursement of the consideration paid, contractual expenses, and unsuccessful enforcement costs. By contrast, Article 193 of the TCO permits recovery of additional damages unless the transferor proves absence of fault, raising the question of whether positive damages may also be claimed.

The study examines the competing doctrinal views. According to one view, the provisions governing warranty against eviction in contracts of sale (Article 217 of the TCO) should apply by analogy, making the transferor liable for both negative and positive damages irrespective of fault. The opposing view, which is supported in this study, argues that Article 53 of Law No. 5846 expressly refers to the rules governing assignment of claims. Therefore, Articles 191 and 193 of the TCO should apply directly. Accordingly, where the transferor cannot prove absence of fault, the transferee may claim positive damages pursuant to Article 112 of the TCO. Conversely, where the transferor is free from fault, liability remains limited to negative damages, preserving the strict nature of the statutory warranty concerning the existence of the transferred right.

Article 54 of Law No. 5846 addresses situations where the transferor lacks authority to dispose of the economic right. It establishes that a person acquiring an economic right or licence from an unauthorized transferor is not protected, even if acting in good faith.

This rule departs significantly from general principles of property law. In movable and immovable property law, good-faith acquirers may, under certain conditions, rely on possession or the public land registry. Intellectual property law, however, recognizes no equivalent principle because there is no comprehensive public registry establishing copyright ownership. Accordingly, an unauthorized transfer cannot transfer title to the economic right, and the rightful author or right holder may assert available remedies, including actions for prevention or cessation of infringement and claims for damages.

An important statutory exception appears in Article 12 of Law No. 5846. In the case of anonymous works, the publisher or reproducer is legally presumed to be authorized to exercise the author's rights. Apart from this limited exception, a good-faith transferee acquires no valid right against the true right holder and may seek compensation only from the unauthorized transferor.

In conclusion, the interaction between Articles 53 and 54 of Law No. 5846 and the relevant TCO provisions raises significant practical and doctrinal issues concerning the transfer of economic rights. Where the transferred right does not exist or the transferor lacks authority to dispose of it, the transferee may face substantial legal and financial risks. The study concludes that, to reduce such risks, the scope of the transferor's warranty obligation should be clearly defined by the parties within the limits of contractual

Delipınar

freedom. Where appropriate, the parties may further allocate contractual risks through indemnity or limitation-of-liability clauses, provided that such arrangements remain consistent with mandatory law.

GİRİŞ

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda¹ eser sahiplerine, manevi² ve mali haklar³ tanınmıştır. Mali haklar, FSEK'in m. 21, 22, 23, 24 ve 25 hükümlerinde sınırlı sayı ilkesine tabi olarak düzenlenmiştir. Bunlar sırasıyla, (i) işleme hakkı, (ii) çoğaltma hakkı, (iii) yayma hakkı, (iv) temsil hakkı ve (v) umuma iletim hakkını kapsamaktadır. Manevi haklardan farklı olarak mali hakların hukuki işlemlere konu olabilmesi ve miras yoluyla intikali mümkündür. Sözleşmeler devir ya da lisans sözleşmesi şeklinde yapılabilir.

Mali hakkını devreden veya lisanslayan kimsenin devir konusu hakkın varlığını tekeffül borcu bulunmaktadır. Bu borç, FSEK m. 53'te düzenlenmiştir ve iki hususu kapsamaktadır. Bunlardan birincisi, sözleşmeye konu mali hakkın fikri hukuk bakımından korunduğu; ikincisi ise eser sahibinin bu hakkı devretme konusunda yetkili olduğudur. Çalışmamızda, devreden bu garanti borcuna ilişkin genel değerlendirmelere yer verilmiştir. Bu kapsamda, doktrinde ve mahkeme içtihatlarında inceleme konusu yapılan devreden mali hakkın mevcut bulunmamasından doğan tekeffül borcu ile mali hakkı devre yetkili olmayan kimseden devralan kişinin iyiniyet sahibi olsa bile korunmayacağına ilişkin FSEK m.54 hükmü incelenmiştir.

FSEK m. 53 ve 54 hükümleri çerçevesinde her ne kadar mali hakkını devreden ve lisans veren kimsenin tekeffül borcu aynı hükümlerde yer almış olsa da çalışmamızda yalnızca mali hakkını devreden kimsenin tekeffül borcu ve bu borca ilişkin sonuçlarından söz edilecektir.

I. Mali Hakkı Devreden Hakkın Mevcut Bulunmamasından Doğan Tekeffül Borcu

A. Genel Olarak

FSEK “Hakkın Mevcut Olmaması” başlıklı 53. maddesi; *“Mali bir hakkı başkasına devreden veya kullanma ruhsatını veren kimse, iktisap edene karşı hakkın mevcudiyetini Borçlar Kanununun 169 ve 171 inci maddeleri hükmünce zamindir. Haksız fiillerden ve sebepsiz mal iktisabından doğan talepler mahfuzdur.”* hükmünü haizdir.

Bilindiği üzere, bir mali hak üzerinde üçüncü kişilere hak tanınması, devir ile olabileceği gibi inhisari veya inhisari olmayan lisans⁴ ile de mümkündür. FSEK m. 48 hükmünde, *“Eser sahibi veya mirasçılar kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve muhteva itibariyle*

¹ 5846 sayılı Kanun, RG 13.12.1951, Sayı: 7981. (Bundan sonra “FSEK” olarak anılacaktır)

² Manevi haklar, eser ile eser sahibinin kişiliği arasında var olan hakları ifade etmektedir. Bu haklar, FSEK'in 14 ila 17. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu hakların kapsamında umuma arz salahiyeti, adın belirtilmesi salahiyeti, eserde değişiklik yapılmasını men etme hakkı ile eser sahibinin zilyed ve malike karşı hakları yer alır. FSEK m.53 ve 54 mali hakları konu olduğundan çalışmamızda manevi haklara ilişkin açıklamalara yer verilmeyecektir.

³ Mali haklara ilişkin geniş bilgi hakkında bkz. **Ünal Tekinalp / Gül Okutan Nilsson / Feyzan Hayal Şehirli Çelik**, Tekinalp Fikri Mülkiyet Hukuku, 6. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2025, s. 267 vd.

⁴ Bunlar için FSEK m. 56 hükmünde basit ruhsat ve tam ruhsat ifadeleri kullanılmıştır. Uygulamadaki yaygın kullanımı yansıtmak üzere çalışmamızda ruhsat yerine lisans ifadesi tercih edilmiştir. Belirmek gerekir ki, FSEK m. 56 uyarınca, Kanun veya sözleşmeden aksi anlaşılmadıkça her ruhsatın/lisansın basit sayılacağı ifade edilmiştir.

mahdut veya gayrimahdut, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler” ifadesiyle eser üzerindeki mali hakkın üçüncü kişilere devrinden söz edilirken; FSEK m. 48/f. 2 hükmünde bu mali haklara ilişkin lisans verilmesinden bahsedilmiştir. Doktrinde mali hak devredildiği takdirde, hakkın eser sahibi veya mirasçılarının malvarlığından çıkarak, hakkı kazanan kişinin malvarlığına intikal edeceği ifade edilmektedir⁵. Dolayısıyla devir sonrasında, eğer aksi sözleşmede kararlaştırılmamış ve bir kısıtlama yok ise, devralan kişi, tıpkı eser sahibi gibi bu hakları kullanabilir.

Mali hakların tamamen veya kısmen devri mümkündür. Yine FSEK m. 20 uyarınca bir mali hakkın süre, yer ve içerik itibarıyla sınırlanarak farklı kişilere de devredilmesi mümkündür. Ancak devralan sözleşmede kararlaştırılan şekilde mali haklarını kullanırken eser sahibinin manevi haklarını gözetmek mecburiyetindedir⁶. Lisans ise, hakkın devreden malvarlığını terk etmeden devralana o hakkın sadece kullanılması hakkının tanınmasıdır. Lisansın devirden farkı; sadece belli spesifik hak veya haklarla ilgili kullanma yetkisi vermesidir⁷. Yukarıda da ifade edildiği üzere çalışmamızda FSEK m.53 sadece devir sözleşmeleri bakımından ele alınmıştır.

FSEK m.53 uyarınca, bir mali hakkı devreden, mali hakkın varlığını garanti etmek zorundadır. Dolayısıyla, eser üzerindeki mali hakkı devretmek için devredilecek mali hakkın hukukten mevcut ve geçerli olması gerekir⁸.

B. Hükümde Borçlar Kanunu’na Yapılan Atfın Anlamı

FSEK m.53’te 818 sayılı Borçlar Kanunu’nda⁹ (“BK”) yer alan BK. m. 169 ve 171 hükümlerine atıf yapılması dikkat çekmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun¹⁰ (“TBK”) 647. maddesi ile BK’nın m. 169 ve 171 hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. Bununla birlikte, 6101 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’un¹¹ (“6101 sayılı Kanun”) m. 8/f. 1 hükmünde *“Diğer mevzuatta, bu Kanun veya Türk Borçlar Kanunuyla yürürlükten kaldırılmış ya da değiştirilmiş bulunan kanunların maddelerine yapılan yollamalar, o maddeleri karşılayan yeni*

⁵ Halil Arslanlı, Fikri Hukuk Dersleri II, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1954, s. 172; Şafak N. Erel, Türk Fikir ve Sanat Hukuku, İmaj Yayıncılık, Ankara 1998, s. 259.

⁶ H. Kübra Ercoşkun Şenol, “Mali Hakları veya Kullanım Hakkını Devralanların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması” Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 1, 2013, s. 46.

⁷ Erel, s. 260.

⁸ Mustafa Tüysüz, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler, Yetkin Yayınları, İstanbul 2007, s. 133; Savaş Bozbel, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2012, s. 259.

⁹ Borçlar Kanunu, T: 22/4/1926, No: 818; RG T: 29/4/1926, Sayı: 359.

¹⁰ Türk Borçlar Kanunu, T: 11/1/2011, No: 6098; RG T: 4/2/2011, Sayı: 27836.

¹¹ Türk Borçlar Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, T: 11/1/2011, No: 6101; RG T: 4/2/2011, Sayı: 27836.

hükümlere yapılmış sayılır.” ifadesi yer almaktadır. Bu nedenle, FSEK’in temas ettiği hükümlerin, TBK m. 191 ve 193 olduğunun kabulü gerekir¹².

TBK’nın ilgili hükümleri alacağın devrinde alacağın devredenin garanti sorumluluğunu düzenlemektedir. Bilindiği üzere alacağın devri¹³, alacaklının bir borç ilişkisinden kaynaklanan alacağın kural olarak borçlunun iznine gerek olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak üçüncü kişiye devretmesidir¹⁴. Burada alacağı devreden, alacağı devralan ve borçlu olmak üzere üç taraflı hukuki bir ilişki söz konusudur. Kanun koyucu, TBK m. 191 hükmü çerçevesinde bir edim karşılığında alacağın (ivazlı) devredilmesi halinde, alacağı devredenin devir anında, alacağın varlığını ve borçlunun ödeme gücünün bulunduğunu garanti ettiğini ifade etmiştir¹⁵.

Fikri hukukta da TBK m. 191/f. 1 hükmü (FSEK m. 53/f. 1 atfıyla) uyarınca ivaz karşılığında devir söz konusu ise, devir tarihi itibarıyla mali hak devredenin malvarlığında mevcut olmalıdır¹⁶. Mali hak eser sahibinin malvarlığında doğmamış veya doğmuş olmakla birlikte koruma sürelerinin dolması gibi bir sebeple son bulmuş veya üçüncü bir kişiye devredilmişse; aşağıda daha detaylıca ele alınacağı üzere tekeffül borcu gereğince devreden; devralanın zararını tazmin etmekle yükümlü olacaktır¹⁷. Çünkü bu durumların varlığı halinde bir hakkın varlığından söz edilemez.

FSEK m. 53/f. 1 atfıyla TBK m. 191/f. 2 hükmü uyarınca, alacağın bir edim karşılığı olmadan (ivazsız) veya kanun gereğince başkasına geçmesi halinde, devreden veya önceki alacaklı, alacağın varlığından ve borçlunun ödeme gücünden sorumlu değildir¹⁸. Bununla birlikte taraflar, ivazsız devirlerde dahi devredenin mali hakkın varlığından sorumlu olacağını sözleşmeyle kararlaştırabilirler¹⁹. Yine FSEK m. 53/f. 1 hükmünün atfıyla TBK m. 192/f. 2 uyarınca mali hakkın devri kanunen gerçekleşmiş ise bir tekeffül borcunun bulunmadığı kabul edilmektedir²⁰.

C. Mali Hakkın Bulunmaması veya Devir Yetkisi Olmaması Durumu

¹² **Mustafa Ateş**, Fikri Haklarla İlgili Hukuki İşlemler (FSEK m.48-65), Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s. 247.

¹³ Alacağın devri konusu, TBK m. 183-194 hükümlerinde düzenlenmiştir.

¹⁴ **Fikret Eren**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 30. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara 2025, s. 1248; **Haluk Nami Nomer**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 20. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 505 vd.; **M. Kemal Oğuzman / M. Turgut Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.

¹⁵ **Ateş**, s. 247 vd.

¹⁶ **Tüysüz**, s. 134.

¹⁷ **Arslanlı**, s. 182; **Erel**, s. 272; **Akın Beşiroğlu**, Düşünce Ürünleri Üzerindeki Haklar, Beta Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 666; **Şirin Aydınçık**, Fikir ve Sanat Eserleri Kapsamında Lisans Sözleşmeleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2005 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) s. 119.

¹⁸ **Arslanlı**, s. 182; **Erel**, s. 315; **Tekinalp**, s. 235; **Fırat Öztan**, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Yayınevi, Ankara 2008, s. 569; **Tüysüz**, s. 135; **Levent Yavuz / Türkay Alıcı / Fethi Merdivan**, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Cilt: II, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 1709.

¹⁹ **Duygu Diren**, Alacağın Temlikinin Hüküm ve Sonuçları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2011 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) s. 85.

²⁰ **Erel**, s. 272; **Yavuz / Alıcı / Merdivan**, s. 1709.

Mali hakkın bulunmasından bahsedilirken, işlemin yapıldığı sırada hukuki işleme konu edilecek mali hakkın doğmuş olması ve hakkın bir özneye bağlanmış olması aranmaktadır²¹. Bir mali hakkı veya bu hakka ilişkin kullanma yetkisini devreden kimsenin, aslında bu hakka/yetkiye sahip olmaması ve bu nedenle FSEK m. 53'e göre sorumlu tutulmasının çeşitli hallerde ortaya çıkması mümkündür. Bu hallere, ilk olarak, FSEK m.11'de öngörülen karine uyarınca eser sahibi kabul edilen ancak daha sonradan açılan eser sahipliğinin tespiti davası ile gerçekte eser sahibi olmadığı tespit edilen kişinin durumu örnek gösterilebilir. Yine FSEK m. 18/2 uyarınca çalıştıran sıfatıyla çalışanların meydana getirdiği eserler üzerindeki mali hakları kullanma yetkisine sahip görünen kişinin iş sözleşmesinde yazılı bir özel hüküm veya işin mahiyeti gereği bu yetkiye sahip olmadığı anlaşılırsa, hukuken mevcut olmayan bir "kullanma yetkisinin" devri söz konusu olacak ve devreden tekeffül sorumluluğu doğabilecektir²².

Mali hakkını devreden kimsenin sorumlu olabileceği başka bir durum ise, devre konu hakkın kullanılabilir durumda olmamasından kaynaklanabilir. Örneğin, devredilen mali hak üzerinde devir tarihinden önce tanınmış olan bir inhisari lisans var ise, mali hakkın devri ile birlikte devir tarihinden önce tanınmış olan tüm lisanslar da devralana intikal edeceğinden inhisari lisans sahibi, devralana karşı mali hakkın kullanılmasının imkânsız olduğunu ileri sürebilir. Bu halde devreden garanti borcuna ilişkin sorumluluktan kurtulamayacaktır²³. Ancak devreden bu sorumluluğundan söz edebilmek için devralanın; varlığı bildirilmeyen önceki tarihli lisanslar sebebiyle mali hakkı kullanılmasının imkânsız olduğunu ispat etmesi gerekir²⁴.

Sözleşme konusunun en başından imkânsız olması halinde, aslında mevcut olmayan bir alacak devre konu edilmiştir²⁵. Ancak bu durumda yapılan sözleşmenin geçersiz bir tasarruf işlemi mi olduğu yoksa FSEK m. 50/1 uyarınca bir borçlandırıcı sözleşmenin mi meydana geldiği tartışılmalıdır. FSEK m. 50/1 hükmünün borçlandırıcı bir sözleşmeyi düzenlediği düşünülürse bu durumda hukuki işlemin en başında sözleşme konusunun imkânsız sayılması sebebiyle, sözleşmenin de geçersiz olacağını düzenleyen TBK m. 27 yerine TBK m. 191 hükmü uygulama alanı bulacak ve bu kapsamda alacağın varlığına ilişkin garanti sorumluluğu ivazlı devirlerde geçerli olmaya devam edecektir²⁶. Diğer yandan, FSEK m. 50/1 hükmünün sonuç doğurması şarta bağlı bir tasarruf işlemi düzenlediği de düşünülebilir. Ceninin ana rahmine düştüğü andan itibaren hak ehliyetini kazanmasının bu hak ehliyetinin sağ olarak doğumun gerçekleşmesi şartına bağlı olması gibi FSEK m. 50/1 uyarınca henüz meydana getirilmemiş olan eserlerin tasarrufuna ilişkin taahhütler de ancak eserin meydana getirilmesi şartıyla geçerli olabilir. Bu

²¹ Ateş, s. 208.

²² Yavuz / Alica / Merdivan, s. 1706.

²³ Arslanlı, s. 182.

²⁴ Yavuz / Alica / Merdivan, s. 1709.

²⁵ Güler Gümüşsoy, Alacağın Devrinde Devredenın Garanti Yükümlülüğü, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) s. 86.

²⁶ Gümüşsoy, s. 86.

yorumun benimsenmesi halinde ise, sözleşmenin başlangıçtaki imkânsızlık nedeniyle geçersiz olması gerekecektir.

Bu duruma paralel olarak fikri hukukta da devredilen mali hak üzerinde devir tarihinden önce tanınmış olan bir inhisari lisans var ise, mali hakkın devri ile birlikte devir tarihinden önce tanınmış olan tüm lisanslar da devralana intikal eder. Bu durumda inhisari lisans sahibi, devralana karşı mali hakkın kullanılmasının imkânsız olduğunu ileri sürebilir. Böyle bir durumda, devralan mali hakları devralmış olmasına rağmen inhisari lisans nedeniyle mali haklarını serbestçe kullanamaz. Ancak yine de, inhisari lisans nedeniyle devralanın inhisari lisans sahibinden lisans sözleşmesi gereği varsa ekonomik taleplerde bulunması söz konusu olabilecektir. Diğer yandan, devralanın devir sırasında inhisari lisansı bilmiyor olması ve bu nedenle, fikir ve sanat eserinden beklediği ekonomik faydayı sağlayamamış olması söz konusu olabilecektir. Bu halde devreden garanti borcuna ilişkin sorumluluktan kurtulamayacaktır²⁷. Ancak devreden bu sorumluluğundan söz edebilmek için devralanın; varlığı bildirilmeyen önceki tarihli lisanslar sebebiyle mali hakkı kullanmasının imkânsız olduğunu ispat etmesi gerekir²⁸.

Devir konusu mali hakkın devreden malvarlığında mevcut olup olmadığı devir sözleşmesinin tarihine göre belirlenir²⁹. Çünkü devre konu mali hak devir tarihinden sonra sona ermişse, devreden bir sorumluluğu doğmayacak ve bunun sonuçlarına devralan katlanmak zorunda kalacaktır³⁰. Örneğin, mali hakkın devrinden sonra devre konu edilmiş eserin koruma süresinin sona ermesi halinde devreden garanti borcundan söz edilmez. Burada bir eşyanın devrinde TBK m. 208 uyarınca teslim ile birlikte yarar ve hasarın alıcıya geçmesinin bir benzerinin söz konusu olduğunu söyleyebiliriz. Buna paralel olarak fikri hukukta da devir taahhüdüne ilişkin hasar ve yararın sözleşmenin kurulmasından sonra devralana geçeceği ifade edilmiştir³¹. Bununla birlikte, devir taahhüdü anında mevcut olan mali hak, devredenden kaynaklanan bir nedenle imkânsızlık sebebiyle sona erer ya da hiç doğmaz ise, TBK çerçevesinde kusurlu ifa imkânsızlığı hükümleri uygulama alanı bulabilecektir. Örneğin, bir şarkıya ilişkin mali haklarını devretmeyi taahhüt eden kişinin sonradan, duygusal bir kararla bu eser üzerindeki tüm mali haklarından FSEK m. 60 uyarınca vazgeçmesi halinde böyle bir durum söz konusu olacaktır. Bu kapsamda devreden kusurundan kaynaklanan bir sebeple mali hakkın devir taahhüdü tarihinden sonra imkânsızlık sebebiyle sona ermesi halinde yukarıda belirttiğimiz “hasarın geçişi” yerine “kusurlu ifa imkânsızlığı” nedeniyle sorumluluk da gündeme gelebilecektir³².

D. Düzenlemenin Aksinin Kararlaştırılabilmesi

²⁷ Arslanlı, s. 182.

²⁸ Yavuz / Alıcı / Merdivan, s. 1709.

²⁹ Arslanlı, s. 182.

³⁰ Arslanlı, s. 182; Tüysüz, s. 134; Yavuz / Alıcı / Merdivan, s. 1707.

³¹ Tüysüz, s. 134.

³² Kusurlu ifa imkânsızlığına yönelik detaylı bilgi için bkz. Eren, s. 1074 vd.

Devredenin garanti borcuna ilişkin düzenlemeler, taraflarca aksi kararlaştırılabilecek niteliktedir³³. Bilindiği üzere kanun koyucu, alacağın temliki hükümleri çerçevesinde alacağını devredeni, alacağın mevcut olmadığı veya borçlunun ödeme gücünün yeterli olmadığını bilmediği ve bilmesinin de gerekmediği durumlarda dahi devralana karşı sorumlu tutmuştur³⁴. Alacağın devrinde, kusur ilkesine göre garanti ilkesinin devralanın lehine olmasının yanı sıra, TBK madde 191 emredici nitelikte olmadığından, tarafların devir sözleşmesini garanti yükümlülüğünü ortadan kaldıracak şekilde de düzenlemeleri mümkündür³⁵. Aynı şekilde, her ne kadar FSEK çerçevesinde devredenin garanti borcundan söz edilse dahi, taraflar dilerse devir sözleşmesine koyacakları bir kayıtla söz konusu tekeffül borcunu ortadan kaldıracaklardır³⁶. Bununla birlikte, devredenin hakkın mevcudiyetini tekeffül borcunu ortadan kaldıran kayıtların sözleşmeden açıkça anlaşılamaması veya devredenin tekeffül borcu hakkında herhangi bir kayda yer verilmemiş olması, onun hakkın mevcudiyetinden sorumlu olmayacağı şeklinde yorumlanamaz. Uyuşmazlık halinde bu borçtan muaf tutulduğunu ispat külfeti devredenin üzerindedir³⁷. Bu noktada sorumsuzluk anlaşmaları için emredici hüküm niteliğinde bulunan TBK m. 115 düzenlemesine dikkat çekmek isteriz. Bilindiği üzere TBK m. 115 hükmü çerçevesinde kural olarak borçlunun ağır ihmalinden ya da kastından sorumluluğunu kaldırması hukuka aykırı kabul edilmektedir. Buna paralel olarak fikri hukukta da kanaatimiz TBK'nın genel hükümlerinde düzenleme alanı bulan sorumsuzluk anlaşmalarına yönelik hükümlerin devredenin tekeffül borcuna ilişkin yapmış olduğu sınırlamalarda göz önünde tutulması gerektiği yönündedir.

E. Zararın Karşılanması

Alacağın devri hükümlerinde devredenin garanti borcunun kapsamı BK'dan farklı olarak TBK'da daha da genişlemiştir. Buna göre alacağın devrinde garanti kapsamı BK'da, alacağın devri karşılığında alınan anapara ve faizi, semeresiz kalan takipten dolayı uğranılan zararlar ve devrin sebep olduğu giderler olarak belirlenmiştir. TBK ise belirtilen kalemlere ilaveten devredenin kusursuzluğunu ispat etmedikçe devralanın uğradığı diğer zararları da devredenden talep edebileceğini belirtmiştir³⁸. Dolayısıyla TBK m. 112 uyarınca kusur söz konusu olup alacağın tahsil edilememesi durumunda doğan müspet zararların tazmini de öngörülmüştür. Böylece devreden, devralanın müspet zararlarından da kusuru oranında sorumlu tutulabilecektir³⁹. Fakat devreden kusurlu olmadığını ispat etmesi halinde garanti borcunun kapsamı yalnızca menfi zarar ile sınırlı olacaktır. Burada bir kusursuz sorumluluğun söz konusu olduğunu, kusur durumunun tazminatın kapsamı üzerinde etkisi olduğunu belirtmek faydalı olacaktır. Bu duruma

³³ S. Sulhi Tekinay / Sermet Akman / Haluk Burcuoğlu / Atilla Altop, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 6. Bası, İstanbul 1988, s. 343; Ateş, s. 248.

³⁴ Ateş, s. 249; Gümüşsoy, s. 79.

³⁵ Gümüşsoy, s. 79; Ateş, s. 244.

³⁶ Arslanlı, s. 182; Erel, s. 315; Öztan, s. 570; Tüysüz, s. 134; Yavuz / Alıcı / Merdivan, s. 1709.

³⁷ Ateş, s. 244.

³⁸ Gümüşsoy, s. 105.

³⁹ TBK madde 193 hükmü gereğince devralan, devreden kusurunu ispatlamak zorunda değildir. İspat yükü devredendedir.

paralel olarak FSEK m. 53/f. 1 hükmünün atfı ile TBK m. 193 hükmü nezdinde fikri hukukta da devralanın; garanti borcu ile yükümlülük altında olan devredenden, (i) ifa ettiği karşı edimin faizi ile birlikte geri verilmesini⁴⁰, (ii) devrin sebep olduğu giderleri⁴¹, (iii) borçluya karşı devraldığı alacağı elde etmek için yaptığı ve sonuçsuz girişimlerin yol açtığı giderleri ve (iv) devreden kusursuzluğunu ispat etmedikçe uğradığı diğer zararlarını talep edebileceği düşünülebilir⁴². Ayrıca, devralan mali hakkın devrinin sebep olduğu noter masrafları, pul masrafları dahil devredene karşı yürütülen dava ve takip giderlerini de isteyebilecektir⁴³. Bu kapsamda devredenin belirtilen zarar kalemlerinin tazmini borcundan kurtulabilmesi için alacağın temlikinde olduğu gibi devir anında mali hakkın mevcut bulunduğunu ispat etmesi gerektiğini de ayrıca vurgulamak isteriz⁴⁴.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi alacağın temlikinde TBK, BK'da düzenlenmiş yükümlülöklere ek olarak, devredenin kusuru olması durumunda devralanın uğradığı diğer zararların da talep edilebileceğini öngörmektedir. Böylece devreden, devralanın müspet zararlarından da kusuru oranında sorumlu tutulabilecektir. Bu noktada FSEK m. 53 hükmünde zarar kalemine ilişkin yer aldığını düşündüğümüz bir farklılıktan söz etmek isteriz. Nitekim kanaatimiz buradaki zararın müspet yerine menfi zarar olduğu yönündedir⁴⁵. Bu kapsamda kusurlu bulunması şartına bağlı kalmaksızın devreden devralanın menfi zararını karşılamak zorundadır. Şöyle ki, bilindiğı üzere FSEK m. 53 hükmünün kaleme alındığı zaman diliminde alacağın temlik hükmünde, devredenin kusuru olması durumunda devralanın uğradığı diğer zararları talep edebileceğine ilişkin bir hüküm yer almıyordu. FSEK m. 53 hükmünde yer alan BK. m. 169 ve 171'ne atıf yapılan hükümler TBK ile değıştiğinden alacağın temlikine ilişkin zarar kapsamının da değıştiğine ilişkin bir algı oluştu. Ancak alacağın temlikinde de devredenin menfi zarar olarak nitelendirilen zararlardan sorumlu tutulacağı kabul edildiğinden, FSEK m. 53 kapsamında da devredenin menfi zarar talep edebileceğı söylenebilecektir⁴⁶.

Son olarak, mali hakkı devreden kimsenin sorumluluğunun tayininde doktrinde yer alan farklı görüşlerden söz etmek isteriz. Bir görüş, tekeffül borcunu taşınır satışında zapta karşı tekeffül hükümlerini düzenleyen TBK m. 217 hükmüne benzeterek bu hükümlerin tamamlayıcı hüküm olarak uygulanması gerektiğine dikkat çekmiştir⁴⁷. Bu görüşe göre, satıcı gibi mali hak sahibinin de bir hakkın devrini taahhüt ettiğı fakat bu taahhüdünü yerine getiremediğı ve dolayısıyla taşınırın zaptında olduğu gibi borcun ifa edilmemesinden doğan müspet ve menfi

⁴⁰ Devralan, hakkın devir anında var olmamasından dolayı devir karşılığındaki edimini oluşturan anapara ve faizi talep edebilir.

⁴¹ Devralan, mali hakkın devri için yapmış olduğu masrafları ve devraldığı mali hakkı elde etmek için yaptığı giderleri talep edebilecektir.

⁴² **Tekinalp**, s. 235; **Öztan**, s. 569; **Erel**, s. 315; **Tüysüz**, s. 135; **Yavuz / Alıca / Merdivan**, s. 1708.

⁴³ **Tüysüz**, s. 135; **Tekinalp**, s. 235; **Öztan**, s. 569. Burada devralanın yalnızca devir sözleşmesi hazırlanması için yapılanlar ve takip harçları gibi zorunlu giderleri talep etmesinin uygun olduğunu belirtmek isteriz.

⁴⁴ **Arsılanlı**, s. 183; **Erel**, s. 315; **Tüysüz**, s. 135; **Öztan**, s. 570.

⁴⁵ Aynı görüş için bkz. **Yavuz / Alıca / Merdivan**, s. 1708; **Tüysüz**, s. 135, **Ateş**, s. 256.

⁴⁶ **Ateş**, s. 256.

⁴⁷ BK m. 192 hükmü çerçevesinde değerlendirme yapan görüş için bkz. **Arsılanlı**, s. 183.

zararlardan sorumlu olması gerektiği ifade edilmiştir⁴⁸. Diğer görüş ise bu görüşü sakıncalı bulmuş ve belirtilen hükümlerin uygulanması halinde, FSEK m. 53 uyarınca sorumluluk kapsamının genişleyeceğini ifade etmiştir⁴⁹. Son olarak bizim de katıldığımız görüş, zapta karşı tekeffül hükümlerini haiz TBK m. 217 vd. hükümlerinin fiziki bir unsur niteliğinde olan taşınır mal satışıyla ilgili olduğunu, oysa TBK m. 191 ve 193 hükümlerinin en azından bir hakkın temlikine ilişkin olduğunu ve bu nedenle fikri hukuk kapsamında bir çelişkiye düşüldüğü halde FSEK m. 53 hükmünün atıfta bulunduğu TBK m. 191 ve 193 hükümlerinin öncelikli olarak benimsenmesi gerektiğini ifade etmiştir⁵⁰.

F. Haksız Fiil ve Sebepsiz Zenginleşmeden Doğan Hakların Saklı Olması

FSEK m. 53/f. 2 hükmü mevcut bir mali hak bulunmadan tasarruf işlemi yapılması halinde haksız fiillerden ve sebepsiz zenginleşmeden doğan talepleri saklı tutmuştur. Bilindiği üzere TBK m. 49 vd. hükümleri uyarınca kişiler arasında bir sözleşme ilişkisi dışında hukuka aykırı bir davranışla başkasına zarar verilmesi durumunda haksız fiil sorumluluğu söz konusudur. Haksız fiil sorumluluğundan bahsedebilmek için dört unsurun varlığından söz etmek gerekir. Bunlar; hukuka aykırı bir fiil, kusur, zarar ve zarar ile söz konusu fiil arasında uygun illiyet bağının varlığı olarak sıralanabilir⁵¹. Fikri hukukta da mali hakka sahip olmaksızın kusurlu bir şekilde hakkı devre konu eden kimse⁵² ortada bir zararın olması halinde devralana karşı devrin ivazlı veya ivazsız olduğuna bakılmaksızın haksız fiil dolayısıyla ayrıca sorumlu olur⁵³. Aynı zamanda devralanın işlemin geçerli olmadığını bilmesine rağmen mali hakkı kullanması halinde haksız fiil sorumluluğundan söz edilebilir⁵⁴.

TBK m. 77 gereğince, haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen kimse, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür. Bu çerçevede fikri hukukta da tasarruf işleminin geçersiz kalması sonucunda taraflardan ifa ettikleri edimlerin sebepsiz zenginleşme kuralları çerçevesinde iade etmeleri beklenir⁵⁵. Örneğin, mali hak mevcut olmadığı halde geçersiz tasarruf işlemi yapan devreden, mali hakkın devrine ilişkin devralandan bir ücret almış ise, sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde sorumluluğu söz konusu olur.

⁴⁸ Arslanlı, s. 183.

⁴⁹ Erel, s. 315; Tekinalp, s. 235; Öztan, s. 570.

⁵⁰ Gürsel Üstün, "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Hükümleri ile Borçlar Kanunundaki Nesir Mukavelesi Arasındaki İlişkiler", Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, Sayı: 1, 2005, s. 40; Aydıncık, s. 120.

⁵¹ Eren, s. 557 vd.; Nomer, s. 176.

⁵² Belirtmek gerekir ki, devreden devir konusu hakkın kendisine ait olmadığını biliyor veya bilmesi lazım geliyorsa kusurlu sayılır.

⁵³ Sahibi bulunmadığı bir eserin tiyatrodaki temsili için devir alanı kandırarak lisans veren kimse, son anda durumu fark ederek ortaya çıkan gerçek hak sahibinin temsili yasaklaması sebebiyle hak kullanılamaz ise, devir alan kişi, temsilin gerçekleşeceği inancıyla yapmış olduğu devir edenden talep edebilir; eğer hakkı kusurlu bir biçimde devreden kişi ayrıca bir bedel almış ise, devir alanın gerçekleşmesini umduğu, ancak mahrum kaldığı karın ödenmesini de talep edebilir. Bkz. Yavuz / Alıca / Merdivan, s. 1709.

⁵⁴ Erel, s. 274.

⁵⁵ Arslanlı, s. 183; Erel, s. 274.

G. Sözleşmenin Hakkın Mevcut Bulunmaması Dışındaki Nedenlerle Geçersizliğinden Sorumluluk

Mali hakkın devrine ilişkin oluşabilecek geçersizlik durumları devredenin garanti sorumluluğu kapsamında değildir. Şöyle ki, mali hakkın devrine ilişkin sözleşme, devre konu hakkın mevcut olmaması dışında herhangi bir sebepten dolayı geçersiz sayılmış olabilir. Belirtilen bu durumların varlığı halinde devredenin garanti sorumluluğundan bahsedilemez⁵⁶. Dolayısıyla, mali hakkı devir sözleşmesinin TBK m. 27 uyarınca kanuna veya ahlaka aykırılığının, taraflardan birinin ehliyetsizliği sebebiyle geçersizliğinin veya TBK m. 30-39 hükümleri uyarınca yanılma (hata), hile (aldatma) ve korkutma (ikrah) nedenleriyle iptalinin talep edilmesi hallerinde tekeffül borcundan söz edilmez⁵⁷. Keza devir konusu mali hak, herhangi bir devir engeline rağmen devre konu edilmiş olabilir.

Peki eserde aranan özelliklerin bulunmaması halinde FSEK m. 53 hükmünden söz edilebilir mi? Örneğin, devralanın kendisine teslim edilen eserde aradığı niteliklere uygun olmadığını ileri sürmesi halinde devredenin garanti sorumluluğuna ilişkin hükümlere başvurulabilir mi? Kanaatimizce, kendisine teslim edilen eserin aradığı niteliklere uygun olmadığını düşünen devralan, ayıp nedeniyle devir sözleşmesinin somut özelliklerine göre TBK m. 219 vd. uyarınca satım veya TBK m. 301 gereğince kira sözleşmelerinde ayıba karşı tekeffül hükümlerine gidebilir. Dolayısıyla eserin aranan nitelikleri haiz olmamasının hukuki bakımdan korunmaması ile bir ilgisi olmadığından FSEK m. 53 hükmünün uygulanmayacağı kanaatindeyiz. Yine eserin bilimsel ve sanatsal olarak belirli bir düzey ve kalitede olduğunun belirlenmesinde kullanılacak olan objektif kriterlerin saptanması, saptansa dahi eserde bu kriterlerin mevcut olup olmadığını anlamadaki güçlük nedeniyle, bu durumda da FSEK m. 53 kapsamında devredenin sorumluluğuna gidilemeyeceğini belirtmek isteriz⁵⁸.

I. Mali Bir Hakkı Devre Yetkili Olmayan Kimseden İktisap Eden Kişinin, İyiniyetli Olsa Bile Koruma Görmeyeceği

A. Genel Olarak

Mali hakkı devre yetkili olmayan kimseden devralan kişinin, iyiniyet sahibi olsa dahi koruma görmeyeceğine ilişkin düzenleme FSEK m. 54'te yer almaktadır. *“Salahiyetin Mevcut Olmaması”* başlığı altında bulunan bu hükme göre; *“Mali bir hakkı yahut kullanma ruhsatını devre salahiyetli olmıyan kimseden iktisap eden, hüsnüniyet sahibi olsa bile himaye görmez. Salahiyeti olmaksızın mali bir hakkı başkasına devreden veya kullanma ruhsatını veren kimse; salahiyeti bulunmadığına diğer tarafın vakıf olduğunu veya vakıf olması lazım geldiğini ispat etmedikçe tasarrufun hükümsüz kalmasından doğan zararı tazminle mükelleftir. Kusur halinde mahkeme; hakkaniyet gerektiriyorsa daha geniş bir tazminata hükmedebilir. Haksız fiillerden ve*

⁵⁶ Alacak devri sözleşmelerinde de aynı durumun bulunduğu ilişkin bkz. **Gümüşsoy**, s. 88-91.

⁵⁷ **Yavuz / Alica / Merdivan**, s. 1710.

⁵⁸ **Yavuz / Alica / Merdivan**, s. 1707.

sebeptsiz mal iktisabından doğan talepler mahfuzdur” ifadeleriyle FSEK m. 53 ve m. 54 hükümleri birbirinden ayrılmış ve FSEK m. 53 ile FSEK m. 54’e farklı hukuki sonuçlar bağlanmıştır⁵⁹.

B. Devre Salahiyet İfadesinin Kapsamı

Bilindiği üzere FSEK m. 48 çerçevesinde asli iktisap ile kastedilen eser sahibinden veya mirasçılarından hakları devir veya lisans almaktır. Buna karşılık, eser sahibi veya mirasçılarından mali hakkı iktisap eden kişinin, bu hakları üçüncü bir kişiye devretmesi veya lisans vermesi, devren iktisap olarak isimlendirilmektedir⁶⁰. Aynı şekilde FSEK m. 49 hükmü uyarınca üçüncü kişilerce yapılacak sonraki devirler de devren iktisap sayılır ve devren iktisabın gerçekleştirilebilmesi için eser sahibinin veya mirasçılarının yazılı izni gerekir. Dolayısıyla aslen veya devren iktisabın geçerli olabilmesi için hakkı devredecek olan kimsenin devre yetkili olması gerekir⁶¹.

Aslen iktisapta mali hakkı devretmeye yetkili olan kişi eser sahibi, onun mirasçıları veya bunların yetkili temsilcileridir. Devren iktisapta ise, mali hakkı aslen kazanmış olan kimse, eser sahibi veya mirasçıları tarafından verilmiş muvafakat olması halinde hakkın üçüncü kişilere devri için yetkilidir. Eğer belirtilen şekilde eser sahibi veya mirasçısı tarafından verilmiş muvafakat yoksa mali hakkı devreden FSEK m. 54/f. 1 hükmü uyarınca devir konusunda yetkisi bulunmamaktadır. Bu durumda devralan iyiniyetli olsa bile mali hakkı iktisap edemez. Mali hakkın devrine ilişkin tasarruf işlemi, mali hakkı karşı tarafa geçirmez; karşı tarafın iyiniyetli olması da sonucu değiştirmez⁶².

FSEK m. 54/f. 1 hükmünde geçen “devre salahiyet” ifadesi, hem mali hakkın mevcudiyetini hem de bu hak üzerindeki tasarruf yetkisine sahip olmayı kapsar. Dolayısıyla, mali hakka sahip olmayan ya da sahip olmasına rağmen devre yetkisi bulunmayan bir kişiden iktisap eden kişinin iyiniyetli olsa dahi hakkı iktisap etmesi söz konusu değildir⁶³. FSEK m.49/1 hükmünde de eser

⁵⁹ Ateş, s. 262.

⁶⁰ Suluk / Karasu / Nal, s. 153.

⁶¹ Arslanlı, s. 181; Erel, s. 273; Suluk / Karasu / Nal, s. 153.

⁶² Tekinalp, s. 235-236; Öztan, s. 570-571; Erel, s. 315.

⁶³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 1999/5553, K: 1999/7625, T: 7/10/1999: “Davacı vekili; müvekkilinin Çevre Hakkı adlı eserin sahibi olduğunu, eserin 1992 yılında davalı tarafından basımının yapıldığını, taraflar arasında mali hakkın devri konusunda sözleşmenin de olmadığını, davalının dava dışı Bilgin Yayıncılık A.Ş.’ye yazılı sözleşme ile hakkı olmadığı halde eserin çoğaltma/yayma şeklindeki mali haklarını devrettiğini, dava dışı Bilgin Yayıncılık tarafından yayımlanan Yeni Yüzyıl Gazetesi’nin söz konusu eseri müvekkilinin rızası olmadan çoğalttırıp, gazete ekinde dağıttığını ve bu şirket aleyhine tazminat davası açılarak karara bağlandığını, uğradığı zararın vekâletsiz tasarruf tarihinden itibaren reeskont faizi ile davalıdan tahsiline, hükmün FSEK 78. madde uyarınca ilanına karar verilmesini talep etmiştir. Çevre Hakkı adlı eserin sahibinin davacı olduğu, davacının eser üzerindeki mali haklarını davalıya devir ettiğine dair sözleşme olmadığı, bu hususun davadışı Bilgin Yayıncılık aleyhine açılarak kesinleşen davanın ilamında da sabit olduğu ve davalının devir ya da kullandırma hakkı olmadığı halde davacının mali haklarını üçüncü şahsa devrettiği ve bunun karşılığında haksız menfaat elde ettiği, FSEK 70/3. maddesi uyarınca davacının bu kârı isteyebileceği yönünde verilen mahkeme kararı yerindedir.” www.kazanci.com (e.t. 23/8/2025). Konu hakkında ilave kararlar için bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 2006/7694, K: 2007/10079, T: 2/7/2007, www.kazanci.com (e.t. 23/8/2025); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 2007/14766, K: 2008/875, T: 31.01.2008, www.kazanci.com (e.t. 23/8/2025); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 1998/3506, K: 1999/6012, T: 1/2/1999, www.kazanci.com (e.t. 23/8/2025).

sahibi veya mirasçılardan mali bir hak veya böyle bir hakkı kullanma ruhsatını iktisap etmiş olan bir kimsenin, bu hakkı veya kullanma ruhsatını sadece bunların yazılı muvafakatiyle başka birine devredebileceğini ifade etmektedir. Bu hüküm de devrin geçerli olması için mali hakkın sahibinin muvafakatini araması bakımından benzer niteliktedir. Mali hakkını daha önce kısmen veya tamamen başka bir kimseye devretmiş olmasına rağmen aynı hak ve yetkilerde yeniden tasarruf eden kişiden bu yetkileri devralan kimsenin iyi niyeti korunmayacaktır⁶⁴. Doktrinde Arslanlı da, FSEK m. 54/f. 1 hükmünün mali hakkın yokluğu halinde ve devreden eser üzerinde tasarruf etmeye yetkili olmadığı durumlarda uygulanacağını ifade etmiştir. Görüldüğü üzere Arslanlı, hakkın mevcut olmamasıyla hakkın mevcut olup da tasarruf yetkisinin bulunmamasını birbirinden ayırmamaktadır⁶⁵. Her ne kadar burada devralanın aynı haklarda olduğu gibi koruma görmesi gerektiği düşünülse de, kanaatimizce de üçüncü kişinin iyi niyetinin korunmaması bakımından belirtilen iki durum arasında herhangi bir farklılık yoktur. Çünkü devreden daha önce yapmış olduğu tasarruf işlemi ile eser sahibi üzerindeki hak sahipliğini yitirmiştir. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 07.05.2012 tarih ve E. 2011/225 ve K. 2012/7214 sayılı kararında da⁶⁶ davacı hak sahibinden sinema eserleriyle ilgili mali hakların kullanım ruhsatını iki yıllık süre için devir alan şirketin, bu hakları anılan süreyi aşacak biçimde başkalarına devretmesinin mümkün olmadığı, yetkisiz kişiden eserle ilgili anılan mali haklara ilişkin ruhsatı devir alanların iktisabının iyiniyetli olsalar bile FSEK'in 54. maddesi uyarınca korunmayacağı, ruhsat süresi dolduktan sonra sinema eserlerinin televizyonda gösterilmek suretiyle umuma iletilmesinin hukuka aykırı olduğuna dikkat çekilmiştir. Bu karar mali hakka sahip olmayan veya mali hakka sahip olmasına rağmen devre yetkisi bulunmayan kişinin iyi niyetinin korunmadığını dolayısıyla devralanın mali hakkı iktisap etmediğini göstermiştir. Bu duruma paralel olarak tasarruf yetkisinin kısıtlandığı duruma da kısaca değinilmesi uygun olacaktır. Örneğin, bir tacirin iflası halinde tasarruf yetkisi kısıtlanmakta olup tacirin mali hak mevcut olmasına ve mali hak üzerinde hak sahibi olmasına rağmen, iflasının açılmasının ardından ilgili mali hak üzerinde tasarruf yetkisinin bulunmayacağını ve devralanın iyi niyetinin yine korunmayacağını belirtmek gerekir.

C. FSEK m. 54/f. 1 Hükümünün İstisnası

FSEK m. 54/f. 1 hükmünün doktrinde kabul edilen bazı istisnaları mevcuttur. Şöyle ki, bilindiği üzere, FSEK m. 12 uyarınca, sahibinin adı belirtilmeyen eserlerde; yayımlayan ve o da belli değilse çoğaltan, eser sahibine ait hak ve yetkileri kendi namına kullanabilirken; konferans ve temsillerde bu yetkiler konferansı verene veya temsili icra ettirene ait olmaktadır. Esasen hükümde yer alan “eser sahibine ait hak ve yetkilerin kullanımı” ifadesinden ne anlaşılması gerektiğine ilişkin doktrinde farklı görüşler yer almaktadır. Bir görüş hükümde yer alan kullanım

⁶⁴ Arslanlı, s. 181; Erel, s. 316; Yavuz / Alica / Merdivan, s. 1716.

⁶⁵ Aynı yönde bkz. Ateş, s. 207 vd.

⁶⁶ Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 2007/15072, K: 2009/4124, T: 06/4/2009, www.kazanci.com (e.t. 23/8/2025); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 2002/8451, K: 2003/791, T: 27/1/2003, www.kazanci.com (e.t. 23/8/2025).

ifadesini, yayımlayan veya çoğaltanın hakkın ileri sürülmesine yetkili oldukları, fakat tasarruf yetkisine sahip olmadığı yönünde yorumlarken⁶⁷; diğer bir görüş, kullanım ifadesinin tasarruf yetkisini de kapsadığını ileri sürmektedir⁶⁸. Belirtmek gerekir ki, FSEK m. 12/f. 2 nezdinde yetkili kimselerle asıl hak sahipleri arasındaki ilişkilere aksi kararlaştırılmadığı sürece vekâlet hükümleri uygulandığından, eser sahibi ile yayımlayan veya çoğaltan arasındaki ilişkide de bu hükümler uygulanma alanı bulmaktadır. Fikri hukukta da bu hakları kullananlar arasında dolaylı temsil ilişkisinin var olduğu düşünülmektedir⁶⁹. Dolayısıyla bu kişilerin üçüncü kişilerle yaptıkları sözleşmelerden doğan hak ve borçları, öncelikle onların hukuki alanında doğduğundan, bu kimselerin TBK m. 508 uyarınca yürütülen işin hesabını verme ve vekâletle ilişkili olarak aldıklarını eser sahibine verme borcu bulunmaktadır. Buna göre, bu kimseler eser sahibine mali konular hakkında bilgi vermek ve yapacakları devir işlemleriyle kazandıklarını eser sahibine nakletmek zorundadır⁷⁰. Yayımlayan veya çoğaltan ile üçüncü kişiler arasındaki dış ilişkide ise, bu kişiler eser sahibi gibi hareket edebilmektedir. Bu noktada dikkat çekmek istediğimiz husus, bu durumu bilmeyen üçüncü şahısların kanunen yetkili sayılan bu kimselerden iktisap edecekleri bir mali hakkın kazanılmış sayılmayacağıdır. Açıklanan tüm bu nedenler doğrultusunda doktrinde FSEK m. 12 hükmünün eser sahipliğinden doğan hakların devrinde iyiniyetin korunmayacağı ilkesinin bir istisnasını teşkil ettiği ifade edilmektedir⁷¹. Buna göre, eser sahibi ile yapmış olduğu sözleşme ile bir eseri, sahibinin adına yer vermeksizin yayımlayan ve çoğaltan kişiden, ilgili eserle ilgili çoğaltma ve yayma haklarını edinen üçüncü kişilerin iktisabı koruma altındadır⁷². Son olarak FSEK m. 12 uyarınca kabul edilen bu karinenin aksinin ancak adı gizli kalan eser sahibi tarafından ispat edilebileceğini belirtmek isteriz⁷³.

D. Devreden Sorumluluğu

1. Menfi Zararın Tazmini

FSEK m. 54/f. 2 ve f. 3 hükümleri gereğince salahiyeti olmaksızın mali bir hakkı başkasına devreden kimse, devralanın tasarrufun hükümsüz kalmasından doğan zararını tekeffül borcu kapsamında karşılamakla yükümlüdür. Yetkisiz devir halinde tekeffül borcunun kapsamı, TBK'nın temsil hükümlerine paralel bir biçimde düzenlenmiştir⁷⁴. Dolayısıyla burada tazmini

⁶⁷ Arslanlı, s. 75-76.

⁶⁸ Erel, s. 84.

⁶⁹ Dolaylı temsil, temsilcinin üçüncü kişiyle işlem yaparken kendi adına, temsil olunan hesabına işlem yapmasıdır. Temsil kavramına yönelik detaylı bilgi için bkz. Nomer, s. 156-157; Eren, s. 1277-1278.

⁷⁰ Cem Baygın, "Fikri Hukukta Yaratıcı Eser Sahibi ve Eser Üzerindeki Mali Hakları Kullanmaya Kanunen Yetkili Sayılan Kişiler", Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Armağanı, Cilt: 1, Beta Yayınevi, İstanbul 2002, s. 172.

⁷¹ Arslanlı, s. 75-76; Erel, s. 100; Baygın, s. 172.

⁷² Aynı yönde bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 2007/5265, K: 2007/9282, T: 18/6/2007, www.kazanci.com (e.t. 23/8/2025).

⁷³ Yavuz / Alica / Merdivan, s. 1720.

⁷⁴ TBK m. 47 "Temsil olunanın açık veya örtülü olarak hukuki işlemi onamaması hâlinde, bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi, yetkisiz temsilciden istenebilir. Ancak, yetkisiz temsilci, işlemin yapıldığı sırada karşı tarafın, kendisinin yetkisiz olduğunu bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ederse, kendisinden zararın giderilmesi istenemez. Hakkaniyet gerektiriyorsa, kusurlu yetkisiz temsilciden diğer zararların giderilmesi de istenebilir. Sebepsiz zenginleşmeden doğan haklar saklıdır." hükmünü haizdir. Doktrinde böyle bir hükmün esasen

gereken zarar hükümsüzlük nedeniyle uğranan zarardır, yani menfi zarardır⁷⁵. Bu nedenle, mali haklar üzerinde tasarruf yetkisi olmaksızın devir işlemini gerçekleştiren devreden, gerçek hak sahibi muvafakat etmediği için geçersiz olan sözleşmeye güvenen devralanın, sözleşmeye güvenden doğan zararını karşılamakla yükümlüdür. Bu kapsamda devreden, devir işlemi geçerli olmamasına rağmen mali hakkı kullanmaya başlayan devralanın gerçekte mali hakkın sahibi olan kişilere ödemiş bulunduğu tazminatlar da ödemek zorunda kalabilir. Çünkü devralan gerçek hak sahibine karşı mali hakların ihlali nedeniyle sorumlu tutulmuş ve bazı mali ödemelerle yükümlü kılınmış olabilir⁷⁶.

2. İyiniyetin Rolü

İyiniyet, bir hakkın kazanılmasında veya hukuki bir durumun doğmasında aranan engeli bilmeme ya da bilebilecek durumda olmamadır. Dolayısıyla bu kavram, kişinin bir olgu hakkında bilgi sahibi olup olmamasıyla ilgili öznel bir durumu ifade etmektedir⁷⁷. Türk Medeni Kanunu⁷⁸ m. 3 uyarınca, kanunun iyiniyete hukuki bir sonuç bağladığı durumlarda asıl olan iyiniyetin varlığıdır. Ancak, somut bir olayda hukuki sonucun doğmasına engel olacak bir durumun varlığını bilen veya gerekli özeni gösterseydi bilebilecek olan kişi “iyiniyetli” kabul edilerek korunmaz. Somut bir olayda hukuki sonucun doğmasına engel olacak bir durumun varlığını bilen ve bilmesi gereken kişi iyiniyetli kabul edilemez⁷⁹. FSEK m. 54 hükmünde belirtilen iyi niyet TMK m. 3 anlamında subjektif iyiniyet anlamına gelir ve bu ifadeden devralanın devreden tasarrufa yetkili olmadığını bilmemesi ve gerekli özeni gösterseydi dahi bilecek durumda olmaması anlaşılır⁸⁰. TMK m. 763 ve TMK m. 1023 uyarınca subjektif iyiniyet taşınır ve taşınmaz malların iktisabında koruma görmesine rağmen fikri hukukta korunmaz⁸¹. Zira taşınırın devrinde emin sıfatıyla zilyetliğe güven, taşınmazların devrinde ise tapu siciline güven korunmaktadır. Doktrinde alacağın temlikinde olduğu gibi, başkasına devre muvafakati ihtiva eden yazılı bir belgeye iyiniyetle dayanan üçüncü kişinin bu güvenin alacağın temlikine ilişkin TBK m. 183/f. 2 ve 19/f. 2 (BK. m. 162/f. 2 ve 18/f. 2) hükümleri uyarınca kıyasen korunacağı ve belgede belirtilen

gerekli olmadığı, yetkisiz temsile ilişkin hükümlere ilişkin yapılacak atfın yeterli olacağı ifade edilmiştir. Bkz. **Azra Arkan Akbiyık**, Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2004 (Yayımlanmamış Doktora Tezi) s. 289.

⁷⁵ **Arslanlı**, s. 181; **Erel**, s. 274.

⁷⁶ **Yavuz / Alica / Merdivan**, s. 1716-1717. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 2006/12078, K: 2008/74794, T: 10/4/2008: “Davacı Karayolları vekili, müvekkili ile davalı U. Ltd. Şti. arasında imzalanan sözleşme kapsamında diğer davalı S.Ç’nin hazırladığı haritanın basımının yapıldığı, ancak, anılan haritanın eser sahibi olduğundan bahisle dava dışı S.A. tarafından davacı vakıf aleyhine mali hak tazminatı açıldığını ve dava sonucunda Vakıf tarafından 3.619,771,507 TL’nin ödenmek zorunda kalındığını ileri sürerek, bu tutarın davalı S.Ç. ve U Ltd. Şti’nden rücu tahsilini istemiştir. (...) FSEK m. 54/f. 2 maddesi gereğince davacı Karayolları Vakfı’nın kesinleşen ilama göre yaptığı ödemeden S.Ç. ve U. Ltd. Şti’nin sorumlu olduğu gerekçesiyle asil davanın kabulüne karar verilmiştir.” www.kazanci.com (e.t. 23/8/2025).

⁷⁷ **Ateş**, s. 261.

⁷⁸ Türk Medeni Kanunu, T: 22/11/2001, No: 4721; RG T: 8/12/2001, Sayı: 24607.

⁷⁹ **Ateş**, s. 261.

⁸⁰ **Erel**, s. 273.

⁸¹ **Erel**, s. 273. Bu konuda Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 1989/2085, K: 1989/5647, T: 24/10/1989 tarihli kararı inceleme konusu yapan görüş için bkz. **Yavuz / Alica / Merdivan**, s. 1717.

kapsamda mali hakkın iyiniyetle iktisap edileceği belirtilmiştir⁸². Bu görüşün benimsenmesi halinde; bir yayınevinin yazardan aldığı ve tüm kullanım haklarını içeren bir sözleşmeyi üçüncü bir kişiye göstermesi durumunda, üçüncü kişinin bu belgedeki geniş yetkiye dayanarak alt lisans almasının korunması gerekecektir. Bu görüşe göre, devri muvafakati içeren yazılı belge devrin kapsamını belirlemede önemlidir⁸³. Diğer görüş ise, mali hakkın yetkisiz kişiden iyiniyetle iktisabını mutlak bir şekilde yasaklayan FSEK m. 54/f. 1 hükmü karşısında bu görüşün kabul edilemeyeceğini ifade etmiş; TBK nezdinde yer alan bir istisnanın fikri haklara uygulanmayacağı belirtmiştir⁸⁴. Kanaatimizce de FSEK m. 54/f. 1 açık bir şekilde yetkisiz devirlerde iyiniyetin korunmayacağını hüküm altına almıştır. Bu nedenle, her ne kadar TBK'nın genel hükümleri arasında yer alan TBK m. 27 çerçevesinde ehliyetsizlik, emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, ahlaka, kişilik haklarına ve şekle aykırılık gibi kesin hükümsüzlük hallerinin fikri hukuk için de uygulanacağı kanaatinde olsak da, taşınır ve taşınmaz malların iktisabında iyiniyetin koruma görmesini sağlayan hükümlerin fikri hukukta uygulanmayacağı kanaatindeyiz. Çünkü, fikri haklarda mülkiyetin tespiti için taşınırlar gibi fiziksel bir zilyetlik veya taşınmazlar gibi devlet eliyle tutulan ve herkese açık bir tapu sicili bulunmadığından, "emin sıfatıyla zilyetten iktisap" prensibi burada uygulama alanı bulamaz. Sonuç olarak, FSEK m. 54'ün lafzı karşısında ancak bir tazminat sorumluluğu doğurabilir; fakat asıl hak sahibine karşı ileri sürülebilecek bir iktisap sağlamayacaktır.

3. Kurtuluş İmkânı

FSEK m. 54/f. 2 hükmü uyarınca devreden lehine kurtuluş imkânı getirilmiştir. Buna göre, devralanın kötüniyetli olduğu, yani tasarruf işlemini yapan kişinin yetkisiz olduğunu bildiği veya bilmesi gerektiği ispatlanırsa, devreden tazmin borcundan söz edilmez⁸⁵. Kanaatimizce de devralanın; devreden devre yetkisi olmadığı halde kendisine hak tesis ettiğini bilmesi halinde bunun sonuçlarına katlanması gerekir. Zira devralanın; devreden yetkili olmadığını bildiği halde bu durumdan yararlanarak kendisi lehine hak tesis etmesi hakkaniyetli olmayacaktır. Ek olarak FSEK, "kötüniyetin sonucunu" açıkça ve özel olarak tazmin borcunun doğmaması olarak ifade etmiştir. Bir başka ifadeyle, FSEK, iyiniyetin veya kötüniyetin sonucunu sadece tazminat borcunun doğup doğmaması açısından sınırlı olarak düzenlemiştir. Buna bağlı olarak, kanunda iyiniyet veya kötüniyetin sonuçları açısından hakkın iktisabına dair herhangi bir ifade yer almamaktadır. Düzenlemenin bu konudaki sessizliğinden iyiniyet veya kötüniyetin hakkın iktisabı açısından bir önemi olmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum da, bizi devralanın ister iyiniyetli isterse kötüniyetli olsun hakkı iktisap edemeyeceği sonucuna ulaştırmaktadır.

⁸² Arslanlı, s. 181.

⁸³ Örneğin, bu belgede temsil hakkının bir kısmı istisna olarak kabul edilmemişse, üçüncü kişi temsil hakkının tamamını iktisap edecektir. Bkz. Arslanlı, s. 181.

⁸⁴ Erel, s. 273-274.

⁸⁵ Arslanlı, s. 181; Tekinalp, s. 236; Öztan, s. 571, Ateş, s. 277. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 2008/3317, K: 2009/12732, T: 10/12/2009 sayılı kararında, davacı tarafından basımı gerçekleştirilen kitaplarda kullanılan resimlerin mali haklarının davalı S.A.'e ait olmadığını çok açık bir şekilde görüldüğü, bu durumun davacı tarafından bilinmesi gerektiği, dolayısıyla davacının iddia ettiği zarar nedeniyle dava açmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Karar için bkz. Yavuz / Alıca / Merdivan, s. 1728.

Dolayısıyla yukarıda belirttiğimiz alacağın temlikine ilişkin hükümlerin burada kıyasen uygulanması ve iyiniyetin korunması yönündeki görüşlere katılmamaktayız. Öyle olsaydı FSEK kötüniiyetin sonucunu sadece tazmin borcunun doğmamasına değil; aynı zamanda hakkın iktisap edilememesine de açık bir şekilde bağlardı.

FSEK m. 54/f. 2 hükmünün getirdiğı kurtuluş imkanı bakımından iyiniyete ilişkin genel prensibin burada da geçerli olduğunu görüyoruz. İyiniyet prensip olarak karine olduğundan, karşı tarafın iyiniyetli olmadığını, yani bir başka deyişle tasarruf işlemini yapan kişinin yetkisiz olduğunu bildiğı veya bilmesi gerektiğini ispatlama yükümlülüğü devredenın üzerindedir⁸⁶.

4. Kusur Halinde Hakkaniyete Göre Daha Geniş Bir Tazminata Hükmedilmesi

FSEK m. 54/f. 2 hükmü devredenın kusurlu olması halinde, hakkaniyet gerektiriyorsa, hâkimin daha geniş tazminata hükmedebileceğini ifade etmiştir⁸⁷. Buradaki “daha geniş tazminat” ifadesi ile kastedilen müspet zarardır⁸⁸. Doktrinde devredenın kusurunun bulunmasının yeterli olmayacağı buna ilaveten hakkaniyetin de fazla zararın ödenmesini gerektirmesinden bahsedilmiştir⁸⁹. Dolayısıyla devredenın kusuru ve hakkaniyetin varlığı halinde, devralanın malvarlığının, sözleşme tam ve gereğı gibi ifa edilmiş olsaydı ulaşacağı durum ile mevcut durum arasındaki farkın giderilmesi amaçlanmaktadır⁹⁰.

5. Haksız Fiil ve Sebepsiz Zenginleşmeden Doğan Hakların Saklı Olduğı

FSEK m. 53 hükmü tahtında yukarıda “Haksız Fiil ve Sebepsiz Zenginleşmeden Doğan Hakların Saklı Olması” başlığı altında da değerlendirdiğimiz üzere, FSEK m. 54/f. 3 hükmü de haksız fiillerden ve sebepsiz zenginleşmeden doğan talepleri saklı tutmuştur. Çünkü yetki olmaksızın gerçekleştirilen bir devirde devreden hem devralana karşı, hem de hakkı kendisine ilk devreden eser sahibi veya mirasçılara karşı haksız fiilin faili olur⁹¹. Keza devralanın yetkisinin bulunmadığını bilmesine rağmen hakkı kullanması da, unsurları olduğu takdirde haksız fiil teşkil edebilir⁹². Bu tür tasarruf işlemleri hakkın mevcut olmaması nedeniyle geçersiz olduğundan ödenmiş olan bedellerin TBK m. 77 çerçevesinde sebepsiz zenginleşme hükümleri gereğince iadesi gerçekleşir⁹³.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, mali hakkı devredenın esasen üçüncü kişinin malvarlığında bulunan bir hakkı kullanması ve buna rağmen devralana bu mali hakkı devretmesi (mevcut olmadığı halde devredilen mali hakkın devralan tarafından kullanılması) halinde, mali hakkın gerçek sahibi FSEK m. 66, 68 ve 69 hükümleri tahtında devralandan talepte bulunursa,

⁸⁶ Ateş, s. 277.

⁸⁷ Buradaki “daha geniş tazminat” ifadesinin kapsamı tartışmalıdır. Hükümdeki “daha geniş bir tazminat” ifadesini müspet zararın tazmini olarak değerlendiren görüş için bkz. Erel, s. 274.

⁸⁸ Tekinalp, s. 236.

⁸⁹ Yavuz / Alica / Merdivan, s. 1717.

⁹⁰ Tekinalp, s. 236; Öztan, s. 571.

⁹¹ Tüysüz, s. 139; Öztan, s. 571.

⁹² Tüysüz, s. 139.

⁹³ Arslanlı, s. 183; Erel, s. 315; Öztan, s. 572.

devralan iyiniyetli olsa bile korunmaz⁹⁴. Gerçek hak sahibinin ref, men ve tazminat gibi talepleriyle karşı karşıya kalan devralan, gerçek mali hak sahibine karşı tazminat ödemek durumunda kalırsa, ödemek zorunda kaldığı tazminatları ve zararları⁹⁵, mali hakkı bulunmadığı halde kendisine yetkisiz biçimde devreden kimseden talep edebilir⁹⁶. Gerçek hak sahibi de taleplerini, hem kullanımı gerçekleştiren devralana hem de yetkisiz bir şekilde mali hakkını devre konu eden devredene yöneltebilir. Böyle bir durumda ortaya çıkan zarardan, yetkisiz bir şekilde mali hakkı devreden ve devir işlemi geçerli olmadığı halde eserin kullanımını gerçekleştiren devralanın birlikte sorumluluğu söz konusu olur.

SONUÇ

Mali haklar, eser sahibinin eseri ile ekonomik ilişkisinden doğan haklar olup bunlar FSEK’te sınırlı sayı ilkesi çerçevesinde gösterilmiştir. Mali hakkı devreden kimsenin devir konusu hakkın varlığını tekeffül borcu FSEK m. 53 ve 54 hükümlerinde düzenlenmiştir.

FSEK m. 53 ve 54 hükümleri çerçevesinde mali hakkın devri sözleşmesi ile devre konu edilen mali hakkın varlığı bir şekilde fikri hukuk bakımından koruma altına alınmaya çalışılmıştır. Bu koruma kapsamında mali hakkın devri halinde, devreden, hakkın veya yetkinin varlığını TBK’nın alacak devri hükümleri gereğince tekeffül etmektedir. Bununla birlikte, TBK ile birlikte garanti sorumluluğunun kapsamı genişlemiş; menfi zararın yanı sıra belirli hallerde müspet zararın da tazmini gündeme gelmiştir. Kanaatimizce, FSEK hükümlerinin düzenlemesi gereği, devredenın garanti borcunun mutlak surette genişletilmesi yerine, sorumluluğun kapsamı tarafların sözleşme özgürlüğü çerçevesinde belirlenmeli; ancak TBK m. 115 gibi emredici hükümler bu serbestinin sınırını oluşturmalıdır.

Bu noktada dikkat çektiğimiz başka bir husus ise, tasarruf işleminde bulunan devreden hak sahibinin yetkili olmaması (hak sahibi olmaması veya tasarruf yetkisine sahip olmaması) halinde, devir işleminin geçerli olmaması ve devralan kimsenin, TMK’nın iyiniyetle iktisap halindeki hükümlerinin aksine, iyiniyetli olsa dahi korunmamasıdır. Özellikle FSEK m. 54 ile getirilen

⁹⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 2002/8451, K: 2003/791, T: 27/1/2003 sayılı kararı, mali hakkı devreden kimsenin yetkili olmaması halinde, geçersiz iktisaba ilişkin mali hakkı kullanan kimsenin, gerçek hak sahibinin mali haklarının ihlaline sebebiyet verdiğini ifade etmiştir. Kararda ayrıca FSEK m. 68/f. 1 hükmü çerçevesinde mali haklara tecavüzde bulunanların tazminatla sorumlu tutulabilmeleri için kusurun varlığının şart olmadığından söz edilmiştir; www.kazanci.com (e.t. 23/8/2025). Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 2001/5041, K: 2001/7878, T: 15/10/2001 sayılı kararında, mali hakları davacıya ait olan bir sinema eserini, hak sahibi olmayan kişiden devralarak kendisine ait televizyon kanalında yayımlayarak umuma ileten davalının iktisabının iyiniyetli olsa bile korunmayacağına, mali hakların sahibi olan davacının, eserin haklarının kendisine ait olduğunun tespitine karar verilmesini isteyebileceğine ilişkin hüküm tesis edilmiştir; www.kazanci.com (e.t. 23/8/2025). Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 1998/8794, K: 1999/311, T: 01.02.1999, www.kazanci.com (e.t. 23/8/2025).

⁹⁵ Devralanın tecavüz konusu ürünlere el konulması ve imha edilmesi gibi nedenlerle de bir zarara uğraması mümkündür.

⁹⁶ **Yavuz / Alca / Merdivan**, s. 1701. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 2007/14766, K: 2008/875, T: 31/1/2008: bir bilimsel eseri çoğaltıp yayımlayan davalı yayınevinin işi gereği özellikle iktibasın nasıl yapılması gerektiğini bilebilecek durumda olduğundan, FSEK m. 54 hükmü gereğince ihlalden dolayı diğer davalı ile birlikte sorumlu tutulması gerektiği ifade edilmiştir. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E: 2006/12078, K: 2008/4794, T: 10/4/2008, www.kazanci.com (e.t. 23/8/2025).

“iyiniyetin korunmaması” ilkesi, fikri hakların taşınır ve taşınmaz mallardan ayrıldığı temel noktalardan biridir. Bu nedenle, uygulamada tarafların ciddi risklerle karşılaşmaması için, devredenin tekeffül borcunun kapsamına sözleşmede açık bir şekilde yer vermeleri önerilir. Ayrıca taraflar, devralanı korumak amacıyla daha kapsamlı güvenceler kararlaştırabilir.

FSEK m. 53 ve 54 hükümleri devredenin devralana karşı hakkın mevcudiyetini TBK uyarınca alacağın devrinde alacağını devredenin garanti sorumluluğuna bağlamıştır. FSEK hükümleri de TBK yerine BK hükümlerine atıfta bulunduğundan kanaatimizce devredenin sorumluluğunun hangi hükümler nezdinde değerlendirileceği konusu tartışmalı hale gelmiştir. Çünkü BK’dan farklı olarak TBK’da yer alan yeni düzenlemeler kapsamında alacağını edim karşılığı devredenin garanti sorumluluğunun kapsamı genişlemiştir. Tartışmalı olan bazı hususların yargı kararlarında, uygulamada ve doktrinde tartışılıp inceleme konusu yapılacağı; FSEK’e ilişkin Kanun Tasarısı metninde veya vakıaya ilişkin yasa koyucunun bir düzenleme öngörmesiyle detaylandırılacağı kanaatindeyiz. Ek olarak, iyiniyete güvenin korunmaması nedeniyle uygulamada bu işlemleri yapacak kişiler için tekeffül borcunun kapsamını “kusur olmasa dahi” en geniş şekilde kararlaştırmalarını önermekteyiz. Açıklanan hususlar çerçevesinde çalışmamız FSEK m. 53–54 hükümlerinin TBK ile bağlantısında ortaya çıkan belirsizliklere dikkat çekmekte, doktrindeki farklı görüşleri karşılaştırmakta ve uygulayıcılara sözleşme hazırlarken nelere dikkat edilmesi gerektiğine ilişkin öneriler sunmaktadır.

Sonuç olarak, mali hakkı devredenin tekeffül borcu yalnızca teorik bir tartışma değil; fikri hakların güvenli dolaşımını ve eserlerden doğan ekonomik değerlerin adil paylaşımını sağlayan temel bir araçtır. Bu yönüyle, hem kanun koyucunun ileride yapacağı olası değişikliklerde hem de uygulayıcıların sözleşme pratiğinde mutlaka dikkate alınması gereken bir hukuki yapı niteliğindedir.

KAYNAKÇA

- Akbıyık, Azra Arkan**, Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2004 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Arslanlı, Halil**, Fikri Hukuk Dersleri II, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1954.
- Ateş, Mustafa**, Fikri Haklarla İlgili Hukuki İşlemler (FSEK m.48-65), Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.
- Aydıncık, Şirin**, Fikir ve Sanat Eserleri Kapsamında Lisans Sözleşmeleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2005 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Baygın, Cem**, “Fikri Hukukta Yaratıcı Eser Sahibi ve Eser Üzerindeki Mali Hakları Kullanmaya Kanunen Yetkili Sayılan Kişiler”, Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55. Yaş Armağanı, Beta Yayınevi, İstanbul 2002, s. 145-174.
- Beşiroğlu, Akın**, Düşünce Ürünleri Üzerindeki Haklar, Beta Yayıncılık, İstanbul 2004.
- Bozbel, Savaş**, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2012.
- Diren, Duygu**, Alacağın Temlikinin Hüküm ve Sonuçları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2011 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Erbek, Özge**, “Fikir Ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesinin Hukuki Niteliği”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 2, 2009, s. 1-68.
- Ercoşkun Şenol, Hatice Kübra**, “Mali hakları veya Kullanım Hakkını Devralanların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması” Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 1, 2013, s. 45-64.
- Erel, Şafak N.**, Türk Fikir ve Sanat Hukuku, İmaj Yayıncılık, Ankara 1998.
- Eren, Fikret**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 30. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara 2025.
- Gümüşsoy, Güler**, Alacağın Devrinde Devredenin Garanti Yükümlülüğü, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

- Nomer, Haluk N.**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş Yirminci Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2024.
- Oğuzman, M. Kemal / Öz, M. Turgut**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.
- Öztan, Fırat**, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Yayınevi, Ankara 2008.
- Suluk, Cahit / Karasu, Rauf / Nal, Temel**, Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları, Güncellenmiş 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024.
- Tekinalp, Ünal / Okutan Nilsson, Gül / Şehirali Çelik, Feyzan Hayal**, Tekinalp Fikri Mülkiyet Hukuku, 6. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2025.
- Tekinay, S. Sulhi / Akman, Sermet / Burcuoğlu, Haluk / Altop, Atilla**, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 6. Bası, İstanbul 1988.
- Tüysüz, Mustafa**, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler, Yetkin Yayınları, İstanbul 2007.
- Üstün, Gürsel**, “Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu Hükümleri ile Borçlar Kanunundaki Nesir Mukavelesi Arasındaki İlişkiler”, Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi, Sayı: 1, 2005, s. 31-76.
- Yavuz, Levent / Alıca, Türkay / Merdivan, Fethi**, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Cilt: II, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2013.